

ЁШ КЕЛИН-КУЁВЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИХАТЛАРИНИ ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИ ТОМОНИДАН ТАЛҚИН ЭТИЛИШИ

Аннотация. Оила инсон туғилиб, вояга етадиган, унинг шаклланишида муҳим ўрин тутадиган ижтимоий институтлардан бири ҳисобланади.

Оилавий муносабатларни барқарорлаштиришда шарқ мутафаккирларининг нодир асарлари, оилага оид қарашлари бугунги ёш оилаларга оила муқаддас эканлигини сингдириш, қадриятларимиз, анъаналаримизда ажримли ҳолатлар қоралганини кўриш мумкин.

Калит сўзлар: Оилада соғлом психологик муносабатларни таъминлашга қаратилган фикрлар, тавсиялар, асори атиқа, муқаддас, келин қайнона муносабатлари, оилада келинни бўйсинувчан бўлиши, қайнопа-қайн-сингиллари билан бўладиган муносабатлар.

ТОЛКОВАНИЕ МЫСЛИТЕЛЕЙ ВОСТОКА ОБ ОСОБЕННОСТЯХ СИСТЕМЫ ЗАИМООТНОШЕНИЙ НОВОБРАЧНЫХ

Аннотация. Семья является одним из социальных институтов, играющих важную роль в формировании человека, в котором он рождается и растет. Можно увидеть (встретить) уникальные работы восточных мыслителей, касающиеся стабилизации семейных отношений, в которых отражены их взгляды на семью, прививающие молодым семьям понятия о том, что семья священна и осуждающие любую дискриминацию в семейных отношениях.

Ключевые слова: Суждения о здоровых психологических семейных отношениях, рекомендации, священная, отношения между невесткой и свекровью, покорность невестки в семье, отношения между невесткой и золовкой.

INTERPRETATION OF THE SYSTEM OF RELATIONS BETWEEN NEWLY MARRIED COUPLES BY EASTERN SCIENTISTS OF THEIR OWN CHARACTERISTICS

Annotation. The family is one of the social institutions in which a person is born and raised, who plays an important role in its formation. In the stabilization of family relations, you can see unusual works of Eastern the scientists, family views, instilling in today's young families the sacredness of the family, condemnation of our values and excellent conditions in our traditions.

Key words: Thoughts, recommendations, actions aimed at ensuring healthy psychological relations in the family, intimate relations, kinship relations between the bride and groom.

Кириш.

Оила халқимиз учун миллатнинг кўп асрлик анъаналари ва руҳиятига мос бўлган гоят муҳим ҳаётий қадриятлардан биридир. Оила ҳар бир халқнинг, миллатнинг давомийлигини сақлайдиган, миллий қадриятларнинг ривожини таъминлайдиган, янги авлодни дунёга келтириб, уни маънавий ва жисмоний баркамол қилиб тарбиялайдиган жамиятнинг асосий негизи ҳисобланувчи муқаддас маскандир. Оиланинг ўзига хос қатор вазифалари мавжуд бўлиб, фарзанд кўриш, аждодлар давомийлигини, ер юзида инсоният тарихий-тараққиётини таъминлаш қаторида иқтисодий-молиявий хўжалиги фаолиятини тўғри юритиш яна бир вазифаларидан ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев Сурхондарё вилояти Термиз шаҳридаги «Оила» илмий-амалий тадқиқот марказида бўлганида вилоятдаги 600 мингга яқин оилаларнинг 149 мингдан зиёди ёш оилалар эканлиги ҳақида гапириб, «Соғлом оила — соғлом жамият» концептуал гојисини ҳаётга татбиқ этиш, оила қадриятларини ўғил-қизларга ёшлик чоғидан тўғри тушун-

тириш, ажримларнинг олдини олишга алоҳида эътибор қаратиш, оилавий муносабатлар ва муаммолар буйича илмий ишлар қилиб, ҳаётга татбиқ этиш, хотин-қизлар билан ишлайдиган мутахассисларнинг билимини ошириш зарурлигини таъкидлади. Асл миллий урф-одатларимизни асраб-авайлаш, ёт гоя ва расм-русумлар пайдо бўлиши сабабларини тушунтириб, ёшлар онгини улардан ҳимоя қилиш юзасидан тавсиялар берди.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили.

Ислом динининг муқаддас китоби Қуръони Каримнинг кўпгина сура ва оятларида эр-хотиннинг турмушдаги ўрни, вазифалари ва мажбуриятлари ёритилган. Эр киши учун муҳим ҳислат ҳисобланадиган оғир-босиқлик, кенг мушоҳадалилик, узоқни кўра билишлик, дадиллик, ҳалоллик ва оила-рўзгорни бошқаришдаги уддабуронлик каби зарур сифатлари учун у оила боши деб ҳисобланган. Юсуф хос Ҳожиб “Қутадуғ билиг” (бахт саодатга йўлловчи билим) асарида балоғатга етган ёшлар кўёв ёки келин сифатида бир-бирини танлашида қандай инсоний сифатларига қараш кераклиги, ахлоқий фазилатларнинг соғлом оилавий ҳаётни барпо этишдаги ўрни, эркак ва аёл шахсий муносабатларидаги ўлчовлар, яхши яшашнинг энг керакли шартлари тўғрисида беқиёс фикрлар билдирилганки, улар бугунги ёш оилалар турмуш тарзини ва эр-хотин ўртасидаги ўзаро муносабатларни тизимли йўлга қўйиш учун аҳамияти юқори. Мамлакатимизнинг етакчи психолог олимларидан бири Э.Ҳожиёвнинг “Оила этикаси ва психологияси” китобида, — моддий-иқтисодий, ҳиссий-иродавий, ахлоқий-ақлий, қариндош-уруғчилик,

× Қуръоннинг бир қатор оятларида эр билан хотиннинг оиладаги ўрни белгилаб берилган

яқинлик ва дўстлик-биродарлик каби негизлар асосида оила ҳаёти ва эр-хотин муносабатлари барпо этилади. Таниқли психолог олим Ф.Б.Шоумаровнинг “Оила энциклопедияси” да, “Баъзи ҳолларда хулқ-атворнинг баъзи жиҳатлари билан келин-куёвлар мос келмаса-да, лекин улар муносабатидаги ҳиссиёт кучи, психологик ва тарбияланганлик савияси, оилавий ҳаётни мустаҳкамлашга интилиш, тарбия ва маданий савия даражаси, ўзаро муносабат тартиблар уларнинг ўзаро қовушишини, яъни, оиладаги соғлом психологик муҳитни таъминлай олади деб таъкидлайди.

Таҳлил ва натижалар. Ҳозирги вазиятда “оилаларни илмий тадқиқ этишда ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос урф-одатлари ва қадриятларини эътиборга олиш, илмий ишларни ҳаётий мисолларга асосланиб олиб бориш зарурлигини таъкидлаб, оиланинг муқаддас қўрғон эканини кенг тарғиб қилишда олимлар, ёзувчи-шоирлар, умуман, зиёли қатламни жалб этиш ва бу ҳаракатдан ҳеч ким четда қолмаслиги керак” [1],—деди давлатимиз раҳбари.

Ана шу нуқтаи-назардан буюк мутафаккир ва маърифатпарвар боболаримиз Форобий, Беруний, ибн Сино, Кайковус, Юсуф Хос Ҳожиб, Алишер Навоий, Ҳусайн Воиз Кошифий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Ризоуддин ибн Фахруддин, Аҳмад Дониш, Фитрат ва бошқаларнинг асарларида Марказий осийёда яшаб келаётган халқлар, жумладан, ўзбек халқининг оила ҳаёти, оила-никоҳ муносабатлари, айниқса, оиладаги эр-хотин муносабатларининг этно-психологик хусусиятлари, эр-хотиннинг бурч ва вазифалари, оиланинг турмуш тарзи, тарбиявий муҳити ва бошқа муҳим жиҳатлари ҳақидаги қимматли фикрларини ўрганишга ҳаракат қилдик.

Оиланинг муқаддаслиги ва ундаги эр-хотин муносабатлари белгилайдиган соғлом турмуш тарзи билан боғлиқ жиҳатлар буюк муҳаддислар Муҳаммад ибн Исмоил Бухорий, имом Ат-Термизий ижодларида ҳамда тасаввуф фалсафаси намояндаларидан Аҳмад Яссавий, Баховуддин Нақшбанд, Нажмиддин Кубро, Абу Муъин Насафий тариқатларида ҳам кенг ёритилганлигини кўрамыз.

Дарҳақиқат, ўзбек халқи оғзаки ижоди ва эпосларида (достонлар, эртақлар, мақоллар, ҳикматлар ва ривоятларда) севгига-садоқат, мардлик, ҳалоллик, камтарлик, ишонч, дўстлик, адолатлилик, меҳнатсеварлик, ҳамфикр-лилик, орасталик, гўзаллик, оқиллик, эътиқод, ҳурмат-эҳтиром, оила шаъни ва ғурурини ҳимоя қилиш, туғилган жойига муҳаббат, эзгуликка интилиш, ҳалол ва пок яшаш улуғланган. Уларда аёллар билан эркаклар тенг ижтимоий мавқега эга шахслар сифатида гавдаланади, аёллар эрларидан қолишмайдиган жасоратли, садоқатли қилиб тасвирланган [3].

Бизга маълумки, ислом динининг асосий манбалари ҳисобланган «Қуръони Карим» ва Ҳадисларда ҳам оилавий турмуш ва эр-хотин муносабатларининг барча қирралари ҳақида зарур маълумотлар ва шаръий қонунлар ёритилган. Энг аввало, бўлажак оиланинг юзагага келишига жиддий эътибор берилган. Шариат бўйича никоҳдан ўтиш учун

қуйидаги қоидаларга амал қилинган.

- 1.Никоҳланувчиларнинг ўзаро рози-лиги.
- 2.Никоҳ ёшига тўлиш.
- 3.Никоҳни гувоҳлар иштирокида тузиш.
- 4.Келин учун қалин ва маҳр тўлаш.
5. Диний эътиқод ва маслакнинг бирлиги.
- 6.Никоҳланувчилар яқин қариндош бўлмаслиги.
- 7.Табақа бўйича тенглик.
- 8.Никоҳдан ўтувчиларнинг руҳий жиҳатдан соғлом бўлиши [3].

Белгиланган шартларга риоя қилиниб тузилган никоҳгина қонуний ҳисобланган ҳамда тарафлар тегишли ҳуқуқ ва мажбуриятлар билан таъминланган [3].

Қуръоннинг бир қатор оятларида эр билан хотиннинг оиладаги ўрни белгилаб берилган. Шариат ҳукмича, эр аввало оиланинг барча молиявий ва маънавий тарафларига жавобгар, уни четдан бўладиган ҳар қандай таҳдид ва хуружлардан ҳимоя қилади. Эркак киши учун фазилат ҳисобланмиш оғир-босиқлик, кенг мушоҳадалилик, узоқни кўра билишлик, дадиллик, ҳалоллик ва оила-рўзғорни бошқаришдаги тадбир-корлик каби сифатлар мавжудлиги сабабли у оиланинг бошлиғи деб белгиланган. Яхши хотин эса диёнатли, ҳаёли, иболи, одобли, эрнинг уйини обод қиладиган ва унга бир умр садоқатли бўлган аёлдир. Муқаддас Қуръондан эр-хотин ёхуд уларнинг ўзаро муносабатларга хос ибратли мисолларни кўплаб изоҳлаш мумкин.

Жумладан, буюк аллома Абу Наср Фаробий жамиятнинг тараққиёт қонунларига таяниб, инсон камолоти босқичларини ва инсонлар яшаш жараёнида бахт-саодатга эришув йўлларини ўзининг нодир асари «Фозил одамлар шаҳри»да баён этади. Форобий фозил одамлар ҳақида гапириб, уларни: «Ақлли деб шундай кишиларга айтиладики, улар фазилатли, ўткир мулоҳазали, фойдали ишларга берилган, ёмон ишлардан ўзларини четга олиб юрадилар. Бундай кишиларни оқил дейдилар» деб баҳолайди. Аллома оқиллар бор жойда ҳеч қачон

✕

**Аллома оқиллар
бор жойда ҳеч
қачон муаммолар ва
келишмовчиликлар
бўлмаслигини айтиб
ўтади**

—

×

«Яхши хулқ яхшилик аломатидир» «Бузуқ ниятли ва ёмон ахлоқли кишилар ўртага кириб олиши билан иш тўғри бўлмайди»

—

муаммолар ва келишмовчиликлар бўлмаслигини айтиб ўтади. Унинг қарашларида оиланинг тўлиқлиги, унда қарор топган соғлом маънавий-психологик муҳитнинг аҳамиятини акс эттирадиган фикрлар ҳам мавжуд. «Ҳар бир инсон ўз табиати билан шундай тузилганки, у яшаш ва олий даражадаги етукликка эришмоқ учун кўп нарсаларга муҳтож бўлади. У бир ўзи бундай нарсаларни қўлга кирита олмайди, уларга эга бўлиш учун инсонлар жамоасига эҳтиёж туғилади. Бундай жамоа аъзоларининг фаолияти бир бутун ҳолда уларнинг ҳар бирига яшаш ва етукликка эришув учун зарур бўлган нарсаларни етказиб беради». Аслида ўйлаб кўрганимизда, жамиятда бахтга эришиш мақсадида ўзаро ёрдам қилувчи кишиларни бирлаштирган шаҳар (бизнингча, оила) фазилатли шаҳардир, бахтга эришиш мақсадида бирлашган кишилар жамоаси (бизнингча, оила жамоаси) фазилатли жамоадир.

Абу Наср Форобийнинг инсон камолоти, унинг жамиятдаги ва оиладаги ўрни, фарзандларни вояга етишига таъсир этаётган муҳим омиллар ҳақидаги фикрлари, инсонлар жамоасидаги ўзаро ҳамжиҳатлик, ёрдам ҳақидаги ҳикматлари ҳозирги ёш оилалар турмушига дахлдор масалаларни ечишда, ундаги ўзаро соғлом психологик муносабатларни йўлга қўйиб, оқилона ҳаёт кечириш учун муҳим аҳамият касб этади.

Қомусий олим Абу Райҳон Беруний оила ҳаёти ва эр-хотин муносабатларига ўзининг нуқтаи назарини кўпгина нодир асарларида баён этишга ёки улар юзасидан танқидий фикрлар айтишга жазм этган. Унинг муайян қарашларида оила ҳаёти, оила ва никоҳ, ёш оилада келин ва куёв, оилавий қадриятлар ва унинг аъзолари ўртасидаги муносабатлар акс этган. Шу каби панд-насихатлар Беруний ҳикматларида ҳам учрайди. «Яхши хулқ яхшилик алома-

тидир» «Бузуқ ниятли ва ёмон ахлоқли кишилар ўртага кириб олиши билан иш тўғри бўлмайди» «Тенглик ҳукм сурган жойда сотқин, алдамчи эҳтирослар, ғам-ғусса бўлмайди Кўриниб турганидек, ёш келин ва куёв ана шундай ҳикматларга амал қилишлари мақсадга мувофиқдир.

Беруний қарашларида ёш келин- куёвнинг бурч ва вазифалари ҳақида ҳам қимматли фикрлар мавжуд. «Муайян вазифаларни бажариш зарури-яти инсон фаолиятининг бир умрга яшаш қоидасидир. Инсоннинг қадр-қиммати ўз вазифасини аъло даражада бажаришидан, шунинг учун ҳам инсоннинг энг асосий вазифаси ва ўрни меҳнат билан белгиланади. Зеро, инсон ўз ҳоҳишига меҳнат туфайли эришган».

Шарқ халқларининг нодир ҳикматларидан Кайковус қаламига мансуб Қобуснома асари (1082-1083 йилларда ёзилган) дунё халқлари орасида маълум ва машҳурдир. Қобусномада ибратли ва ҳаётий панд-насихатлар билан биргаликда «ишқ ва унинг одатлари зикрида», «хотин олмоқ зикрида» ҳам қимматли маълумотлар берилган. «Эй фарзанд, то кишининг таъби латиф бўлмагунча ошиқ бўлмағусидир, нединким ишқ бешак таъби латифликдан пайдо бўлур. Ҳар нарсаки таъби латифликдан пайдо бўлса, ул бешак латиф бўлур». Бу ерда инсоннинг қалби тоза, пок ва ахлоқан юксак бўлса, унинг кўнгли, сифат ва фазилатлари ҳам, ҳиссий кечинмалари ҳам соф ва чиройли бўлишига ишора қилинган. «Бас, агар ошиқ бўлсанг шундоқ кишига бўлгилки, ул маъшуқаликка лойиқ бўлсин». Бунда бўлғуси келин-куёвнинг никоҳигача даврда бир-бирини кўриб-билиб, синаб маъшуқанинг оқила, ораста, тежамкор, саранжом-саришта, ҳаёли, иболи, бола тарбиясини, уй-рўзғор ишларини ўрнига қўядиган камтарин ва эрига садоқатли бўлиши назарда тутилади.

Юсуф хос Ҳожиб «Қутадғу билиг» (бахт саодатга йўлловчи билим) асарида балоғатга етган ёшлар кувёв ёки келин танлашда унинг қайси сифат ва фазилатларига эътибор бериш зарурлиги, инсон шахсига хос сифат ва фазилатларнинг оилавий ҳаётни бошқаришдаги роли, ўрни ва аҳамияти, эр-хотин ўзаро муносабатларининг меъёрлари, фаровон турмуш кечи-ришнинг муҳим шартлари ҳақида қимматли фикрлар айтилганки, улар ҳозирги оила турмуши ва эр-хотин муносабатларини тўғри йўлга қўйиш учун ҳам аҳамиятлидир. Асарда «Сен хотин олсанг, ўзингдан қўйисини ол, зоти олийсига боқма, сен қул бўлиб қоласан». Асли, уруғи ҳамда зоти яхши бўлсин, уятли, андишали, покизасини истагин [3].

Чиройли юзлисини истама, хулқи яхшисини иста, феълу-атвори яхши бўлса, сенинг юзингни ёритади. Феълу-атвори яхши бўлса, у тўқис бўлади. Феълу-атвори тўғри бўлса, жуда муносиб бўлади, хотин чиройи хулқдир, буни билган билади.

Сен агар яхши андишали аёл топишга муяссар бўлсанг, бой берма (дарҳол олгин) эй эзгу киши андишали, покиза бўлса, ундай киши асл бўлади. Сен хотиннинг андишали-ақлсисини иста, эй доно, андишали ақлли хотин топилса - фаросат, андиша, бойлик, чирой, насл-насаб жам бўлади «Сен хотинни қадрли тут, нима сўраса муҳайё эт».

Ушбу асарда хотин билан бир қаторда эр ҳам билимдон, фаросатли, ақл-идрокли, зукко бўлиши, оила тартибини сақлаши ва уни юритишда интизомли (интизом ўрнатувчи), уни кузатиб бориши кераклиги, оиланинг иқтисодий жиҳатдан тўқислигини таъминловчи, хотинига ва фарзандларига меҳрибон, хушмуома-лали, тўғри сўз бўлиши оила фаровонлиги ва соғдом турмуш тарзини таъминловчи муҳим омиллар эканлиги алоҳида кўрсатиб ўтилган.

Фитратнинг фикрича, уйланиш учун яна тўрт нарсага алоҳида эътибор бериш лозим: мол (моддий таъминланганлик), насаб, ҳусн ва имону-эътиқод

Инсон учун оилавий ҳаёт ва ундаги муносабатлар бобида Аҳмад Донишнинг қарашлари алоҳида эътиборга лойиқ. У ўзининг «Нодир воқеалар» асарида оилавий ҳаётнинг турли жабҳалари, яъни никоҳ одоблари, уйланиш шартлари, ишқ-муҳаббат ва севишганларнинг одоби, қайнона-келин низолари, фарзандларга васият, касб-ҳунарларнинг фойдаси ҳақида қимматли фикрларни баён этган. Унинг фикрича, ҳар бир инсон муайян ёшга етгандан кейингина унда уйланиш ва оила қуришга зарурат ҳосил бўлади. Бу даврга келиб инсон оила никоҳ муносабатлари, оилавий ҳаёт қувонч-лари ва ташвишларидан бохабар, оилавий бахт, фарзанд тарбияси, эр-хотинлик ва ота-оналик бурчларини тушуниб етгандирлар. Аҳмад Дониш уйланиш шартларига ўша давр учун хос бўлган хислатларни-турмуш қурувчи-ларнинг бирон-бир касб соҳиби эканлигини, уй-жой соҳиби бўлишини, оила ва оилавий ҳаёт масалаларини эгаллаб олганликларини назарда тутди. Ўша даврга хос уйланиш шартлари (қиз томонидан қўйилган) янги оиланинг фаровонлиги, тўқислигини таъминлайдиган омиллардан ҳисобланган. Ушбу шартлар бугунги кун учун ҳам ўз қимматини йўқотмаган.

Маърифатпарвар шоир Аҳмад Дониш ўша даврдаги уйланишнинг мақсади ва мотиви ўзига

хослигини, шунга қарамай, хотинларнинг ҳам эркаклардай иззат нафси борлиги, улар ўзларини эркаклардан кам тутмаслиги, шунинг учун уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш зарурлигини айтиб ўтади. Унинг қарашларида ҳам оиланинг бахти, оила фаровонлиги, унинг мустаҳкам ва барқарорлиги хотинга, унинг ахлоқий ва маънавий камолотига боғлиқлиги алоҳида эътироф этилган.

Туркистон жадидчилик ҳаракати-нинг улкан намояндаларидан бири Абдурауф Фитрат «Оила» номли асарида фарзандлар тарбияси, қизлар ҳам илм олиш кераклиги ва бу соҳада ота-онанинг вазифалари, уйланиш ва уйланмаслик, уйланишда қандай хотин танлаш лозим, бўлажак эр-хотин биринчи марта нима-ларга эътибор бериши лозимлиги, эр-хотиннинг қандай яшамоқлари хусусида оиланинг маишати ва идораси, эр хотинга хос сифат ва фазилатлар тўғрисида ҳаётий маълумотларга таяниб илғор гоёларни илгари сурган. У «миллат тақдири мана шу миллат вакиллари яшаган оиланинг ҳолатига боғлиқдир, қаерда оила муносабати кучли интизомга таянса, мамлакат ва миллат ҳам шунча кучли ва тартибли бўлади», деб ёзади.

У ўзига муносиб қиз танлаш мавзусида фикр билдириб, «эр хотин мушкулотдан иборат бўлган ҳаёт сафарида бирга бўлиб, жисмоний ва руҳий осойишталикка шерик, инсоний вазифаларни бажаришда дастёр, қайғу ва умидсизлик дамларида ғамхўр ва сабрли, саодат ва бахтиёрлик чоғлари бир-бирларига ҳамдам бўлишлари лозим. Шундай экан, улар албатта, энг аввало, бир-бирларини камоли диққат ва тажриба юзасидан имтиҳон қилишлари зарур. Қиз йигит ҳолидан ва йигит қиз аҳволидан яхшигина хабардор бўлиб, кейин турмуш қуришлари лозим», деб огоҳлантиради. Фитратнинг фикрича, уйланиш учун яна тўрт нарсага алоҳида эътибор бериш лозим: мол (моддий таъминланганлик), насаб, ҳусн ва имону-эътиқод. «Уйланиш орзусида бўлган йигит билан қизнинг мол (бойлик)лари ва насаблари тақрибан бир хил бўлиши лозим. Акс ҳолда эр билан хотин бир-бирларига тенг бўлмай, ҳаётини мудом азобга қўяди» {6}.

Хулоса.

Гувоҳи бўлганимиздек, шарқ мутафаккирлари ва маърифат-парвар зиёлилар асарларида оиланинг муқаддаслиги, унинг жамият ҳаётида тутган ўрни, оила муқаддаслигини белгиловчи муҳим миллий-маданий ва миллий-психологик омиллар алоҳида таъкидлаб ўтилган. Энг муҳими, оиланинг асосини ташкил этувчи эр ва хотинга хос сифат ва фазилатларнинг ёш келин-куёвда шаклланган бўлиши, улар оилавий бурч ва вазифаларни садоқат билан адо этишлари, бир-бирига меҳрибон ва кечиримлилиги энг зарур қадрият сифатида эъзозланади.

Ёш оилада соғлом психологик муносабатларни таъминловчи келин ва куёвга хос сифат ва фазилатлар талқинига доир қимматли маълумотлар ҳозирги оилавий турмуш ва унинг истиқболи учун ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Куръони Карим / Таржима ва изоҳлар муаллифи Алоуддин Мансур. - Тошкент: Чўлпон, 1992. - 544 б.
2. Абу Наср Фаробий. Фозил одамлар шаҳри. -Т., 1993. - 224 б.
3. Абу Райҳон Беруний. Ҳикматлар. -Тошкент, 1973. -174 б.
4. Юсуф Хос Ҳожиб. Қутадғу билиг. -Тошкент, 2020. -560 б.
5. Шоумаров Ф.Б., Расулова З.А. Оила энциклопедияси. -Тошкент: «Ilm-Ziyo-Zakovat», 2016. - 416 б.
6. Ҳозиев Э., Узоқов Х., Тожиев А. Оила этикаси ва психологияси. -Т.: Ўқитувчи. 1992.- 128 б.
7. Шоумаров Ф.Б., Расулова З.А. Оила энциклопедияси. -Тошкент: «Ilm-Ziyo-Zakovat», 2016. - 416 б.